Utdrag från Vilhelm Mobergs debutroman ”Raskens” från 1927

Om en indelt soldat och hans familj i slutet av 1800-talet. Med romanen fick Moberg sitt genombrott som romanförfattare.

Utdraget har gjorts för att visa lite om bakgrunden för en del utvandring och vad det i realiteten innebar för familjen som helhet, såsom: *”men det var ju nästan säkert, att hon aldrig skulle få se dem i livet mer; att se dem resa till Amerika och att ställa dem till graven, det var ju inte så stor skillnad på båda sakerna.”*

Midsommarafton på kvällen gick Ida och hälsade på sin mor, som bodde i en backstuga på rotens utmarker. Modern, Inga-Lena, var änka efter en snickare. Makarna hade haft ett torpställe och rett sig gott, men medan han var unga karlen hade han fallit ned från ett tak och brutit nacken av sig. Så satt Inga-Lena där vid trettiofem års ålder som änka med sex barn; det äldsta var tio år och det yngsta låg vid bröstet. Och dibarnet det var Ida. I sin sorg hade Inga-Lena sökt trösta sin med det nyfödda lilla hjälplösa livet, och för resten var det annat att göra än att gråta: det var att ta i och streta för barnen. Torpet kunna hon inte behålla, det blev långa och svåra år i en backstuga.

Ja, Inga-Lena visst bäst själv vad hon fått gå genom i världen. Ingen hade räknat de kvällar, hon lagt sig hungrig för att de sex munnarna skulle få mat, ingen hade heller räknat de morgnar, då hon fått möda sig ur sängen för att gå på dagsverke, men dess kvällar och morgnar voro många. Men det hade gått – därför att det inget val fanns – det måste gå. Hon gjorde så gott hon kunde, och när hon inte orkade längre, så fick Vår Herre ta vid. För Inga-Lena var Gud det enda säkra i en osäker värld. Och nog hade Gud gett henne ett handtag emellanåt, annars skulle hon inte ha kunnat gå igenom allt som hon gjort. Nu voro alla barnen utom Ida i Amerika, så nu hade ju bekymren för att de skulle få något i sig och på sig släppt efter betydligt; äntligen hade Vår Herre på allvar avlöst henne med det där knoget för barnen, tyckte Inga-Lena där hon nu satt ensam. men knäckt var hon efter de många årens möda och släp; något annat än sittgärningar orkade hon inte med, fast hon inte fyllt sextio ännu. Hon spann lin och ull åt bönderna, stickade strumpor och täcken, och när värken i benen gav med sig någon gång, kunna hon väva lite också. Så fick hon då och då vid helgerna några riksdaler från barnen i Amerika, och mycken hjälp hade hon av Ida, det välsignade barnet. Inte hade hon pigstackaren mycket att undvara, men nog kom hon ihåg mor sin med det lilla hon kunde. Allt som allt räckte det till en tår mjölk, en brödbit, lite sovel till den, om det nu skulle vara, och en tår kaffe med socker och dopp om helgdagarna. Stugan hade hon för sig själv, där hon fick bo så länga hon inte ville ha fattighjälp. Och Inga-Lena tackade Gud för att hon slapp att ta födan på roten.

Men allra mest hade hon tackat Vår Herre för det han låtit henne behålla Ida. Någon skulle ju stanna hemma av de sex och se efter modern på hennes ålders dagar; och det blev den yngsta, som fick göra det. Ida såg till henne titt och tätt, och alltid plockade hon om henne. Och Inga-Lena tyckte, att hon egentligen hade bara ett barn i livet riktigt. Nog var det roligt med de andra också, när Inga-Lena fick veta, att de levde och hade hälsan, men det var ju nästan säkert, att hon aldrig skulle få se dem i livet mer; att se dem resa till Amerika och att ställa dem till graven, det var ju inte så stor skillnad på båda sakerna. Desto större skäl hade hon att vara tacksam för Ida. Det var många, som hade ställt alla barnen till Amerika och som inte hade något återseende att hoppas på i denna världen.

Ida hade varit ute och tjänat sedan hon var tolv år. Först som barnpiga för bara maten, men sedan hade hon tagit strängare tjänst. Etc.

/Utdrag gjort av Verner Uhrenholt